

ضرورت بین‌المللی شدن آموزش عالی (با تاکید بر آموزش مهندسی)

جهانی شدن اشاره به روندهای جاری و آتی در عرصه‌های اقتصادی، آکادمیک و ... دارد که در دنیای امروز قابل مشاهده‌اند. در حالیکه بین‌المللی شدن عبارتست از سیاستها و اقداماتی که نهادها، نظامهای آکادمیک و حتی افراد دنبال می‌کنند تا بتوانند در فرآیند جهانی شدن حضور داشته باشند.

اولین نکته‌ای که در خصوص مفهوم بین‌المللی شدن باید مطرح نمود، تفاوتی است که با مفهوم جهانی شدن دارد. این دو مفهوم به هم مرتبط هستند ولی معنای یکسانی ندارند. جهانی شدن اشاره به روندهای جاری و آتی در عرصه‌های اقتصادی، آکادمیک و ... دارد که در دنیای امروز قابل مشاهده‌اند. در حالیکه بین‌المللی شدن عبارتست از سیاستها و اقداماتی که نهادها، نظامهای آکادمیک و حتی افراد دنبال می‌کنند تا بتوانند در فرآیند جهانی شدن حضور داشته باشند. بدین ترتیب، بین‌المللی شدن آموزش عالی نیز شامل اقداماتی است که توسط دانشگاهها و موسسات آموزشی و پژوهشی در دستور کار قرار می‌گیرد و با هدف تلفیق رویکردهای مختلف جهانی و فرهنگی در کارکردهای آموزشی، پژوهشی و خدماتی دانشگاهها و نهادهای آموزش عالی تعریف می‌شود. به عبارتی دیگر جهانی شدن اجتناب‌ناپذیر است ولی بین‌المللی شدن در گرو انتخاب و خواست هر کشور است.

انگیزه دانشگاهها از بین‌المللی شدن می‌تواند سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و یا آکادمیک باشد:

۱. مباحث سیاسی نظیر سیاست خارجی کشورها، ایجاد امنیت ملی، صلح و گفتگو و ارتقای هویت ملی از جمله مسائلی بودند که در دهه‌های اخیر نقش قابل توجهی در بین‌المللی شدن نظام آموزش عالی بسیاری از کشورها ایفا نموده‌اند.

۲. انگیزه‌های اقتصادی از جمله رشد و رقابت‌پذیری، تأمین تقاضای آکادمیک، ورود به بازار نیروی کار، انگیزه‌های مالی و ... هستند.

۳. در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی می‌توان به نقش دانشگاهها در ایجاد گفت‌وگو مشترک میان فرهنگهای مختلف و تربیت افراد با شایستگی‌هایی در ترازهای جهانی اشاره نمود.

۴. انگیزه های آکادمیک نیز شامل توجه به ابعاد بین‌المللی و بین فرهنگی در فعالیتهای پژوهشی و آموزشی و بالا بردن اعتبار/رتبه نهادهای آموزش عالی است که با بهبود کیفیت و استانداردهای آموزشی حاصل می‌شود.

به منظور بین‌المللی شدن دانشگاهها و نظام آموزش عالی، برخی اقدامات نظیر برنامه‌های همکاری بین مرزی، جذب دانشجویان بین‌المللی، برگزاری دوره های آموزشی و اعطای مدارک به زبان انگلیسی در دستور کار کشورها قرار گرفته است. علاوه بر این موارد، موضوعاتی نیز از قبیل بین‌المللی کردن فرآیندهای آموزشی و یادگیری نیز مورد توجه قرار گرفته است. در مجموع می‌توان گفت که بین‌المللی شدن به شاخصی برای سنجش کیفیت آموزش عالی در کشورها بدل گشته است.

حرکت به سوی بین‌المللی شدن آموزش عالی مستلزم درک و پذیرش مجموعه ای از پیش نیازهای فکری و ذهنی می‌باشد. برای نمونه پذیرش این واقعیت که می‌بایست میان فرهنگهای مختلف یک گفتمان مشترک ایجاد گردد و این گفتمان جز با احترام متقابل بین فرهنگها شکل نخواهد گرفت. شکل گیری چنین گفتمانی همچنین نیازمند در پیش گرفتن رویکردی انعطاف پذیر برای مواجهه با چالشها و مسائل پیش رو خواهد بود.

از دیگر پیش نیازها، می‌توان به زیرساختهای موردنیاز برای بین‌المللی شدن آموزش عالی اشاره نمود. برای مثال، ارتقای سطح زبان انگلیسی میان اعضای هیأت علمی و دانشجویان یکی از این موارد است. چرا که مهارت تعاملات نوشتاری و گفتاری به زبان انگلیسی نقش کلیدی در برگزاری و موفقیت دوره های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو ایفا می‌کند. از سوی دیگر، با توجه به آنکه بخش قابل توجه منابع آکادمیک دنیا به زبان انگلیسی موجود است (حدود ۲۸ درصد)، ارتقای سطح زبان دانشجویان و اعضا هیات علمی منجر به تسهیل دسترسی آنها به دانش روز دنیا و به تبع آن تسریع در پیشرفت علمی نظام آموزش عالی در کشور خواهد گردید.

از دیگر ابزارهای موجود برای بین‌المللی شدن نظامهای آموزش عالی، می‌توان به برنامه‌های تبادل دانشجو، اعضای

هیأت علمی و پژوهشگر اشاره نمود. یکی از الزامات موفقیت و افزایش چنین برنامه‌هایی ایجاد و توسعه افق‌های آکادمیک مشترک میان کشورهاست. برای نمونه، توسعه اقتصادی پایدار و یا کاهش تصاعد گازهای گلخانه‌ای و همچنین افزایش مصرف انرژی‌های سبز از جمله اولویتهای کشورهای مختلف در عرصه علم و فناوری به شمار می‌رود. لذا برای آنکه برنامه‌های مشترک آکادمیک علمی و پژوهشی با این کشورها بتواند تعریف و عملیاتی گردد، کشور ما نیز می‌بایست برنامه‌های همسو با توسعه پایدار و افزایش کاربرد انرژی‌های تجدیدپذیر را افزایش دهد.

با توجه به نقش تعیین‌کننده روندهای جهانی شدن، کشور ما نیز باید توجه زیادی به این مسأله داشته باشد و استراتژی خود برای بین‌المللی شدن آموزش عالی را مبتنی بر روندهای جهانی شناسایی کرده و مورد توجه قرار دهد؛ چرا که دانشگاه‌های ما در قبال تحولات آینده مسئولیت داشته و از جمله نهادهایی هستند که می‌بایست زمینه مناسب را برای ورود به عرصه‌های مختلف و حرکت در مسیر جهانی شدن فراهم کنند.

روندهای جهانی شدن در حوزه آموزش عالی را می‌توان به دو دسته کلی طبقه‌بندی نمود که یکی به محتوای آموزش و دیگری به کیفیت آموزشها ارتباط دارد:

۱. دسته اول شامل روندهایی می‌شوند که پیش‌بینی می‌شود نقش قابل توجهی در پیشرفت حوزه‌های مختلف علم و فناوری و رسیدن به مرزهای دانش ایفا خواهند نمود. از جمله این حوزه‌ها بحث توسعه پایدار، انرژی‌های تجدیدپذیر، فناوری‌های نوظهور و پیشرفته و ... را می‌توان نام برد. نظام آموزش عالی کشور باید بتواند برنامه‌هایی را برای مواجهه با این روندها طرح ریزی و پیاده‌سازی نماید تا در عرصه‌های جهانی حرفی برای گفتن داشته باشد.

۲. دسته دوم شامل روندهایی است که نظام آموزش عالی را در کشورها متحول و تحت تاثیر قرار می‌دهد. از جمله آموزش‌های مجازی، فناوری‌های یادگیری و یادگیری دیجیتال، روش‌ها و برنامه‌های جدید آموزشی و تحصیلی همچون برنامه‌های پویا [۱]، یادگیری مشارکتی و ... لذا تلاش برای بین‌المللی شدن آموزش عالی مستلزم ارتقای وضعیت این نظام در این حوزه‌ها نیز هست.

نکته حائز اهمیت در بین‌المللی شدن نظام آموزش عالی آن است که این فرآیند مطابق با اصول و نرْمهای شناخته شده و استاندارد صورت بگیرد. لذا می‌بایست مجموعه‌ای از اصول، قواعد و قوانین برای تنظیم تعاملات و اقداماتی که باید در

این راستا صورت پذیرد، وجود داشته باشد. در پرتو چنین بستری اقدامات مختلفی را می توان در راستای بین‌المللی شدن نظام آموزش عالی در کشور در دستور کار قرار داد:

۱. انجام مطالعات پیمایش در خصوص موسسات آموزش عالی در سطح کشور و جهان با هدف شناسایی روندهای فعلی و تدوین سیاست های کلان. برای مثال، و همانطور که در نمودار زیر دیده می‌شود، طی پیمایشی که در کشورهای اروپایی انجام شده است، موسسات آموزشی اروپایی به ترتیب موارد ذیل را در بین‌المللی شدن خود حائز اهمیت قلمداد نموده‌اند:

بهبود کیفیت خدمات خود دانشگاه

آماده نمودن دانشجویان برای مواجهه با پدیده جهانی شدن

جذب دانشجویان بین‌المللی

بهبود رتبه جهانی دانشگاه

بهبود کیفیت فعالیتهای تحقیق و توسعه

رقابت پذیری بیشتر با سایر دانشگاهها

تأمین نیاز بازار و تربیت دانش آموخته هایی که مهارت لازم برای ورود به بازارهای جهانی را دارند.

منافع مادی دانشگاه

۲. طراحی و توسعه رشته های آموزشی جدید که با روندهای جهانی شدن همسو باشد.

۳. تقویت برنامه‌های آموزشی به گونه ای که از محتوایی چندفرهنگی و بین‌المللی برخوردار باشد (تدریس دروس به زبان انگلیسی و اعطای مدارک بین‌المللی).

۴. افزایش همکاری های پژوهشی بین‌المللی

۵. برنامه جابجایی و تبادل دانشجو و اعضای هیأت علمی با سایر دانشگاهها

۶. طراحی برنامه‌های آموزشی مجازی و از راه دور

۷. اجرای پروژه های توسعه ای با هدف ارتقای توانمندی

در سالهای اخیر قاره اروپا در حوزه بین‌المللی شدن فعالیتهای مفیدی انجام داده و برنامه‌های مختلفی را با سایر قاره‌های جهان در دستور کار خود قرار داده است. برای مثال در سال ۲۰۱۴ بیانیه جهانی گفتمان درباره آینده بین‌المللی شدن آموزش عالی در خلیج نلسون ماندلا در آفریقای جنوبی توسط نه مرکز ملی در آفریقای جنوبی، ۶ سازمان منطقه ای و ۹ سازمان از سایر نقاط جهان به امضا رسید. امضاکنندگان این بیانیه توافق کردند که دستورکار بین‌المللی شدن آموزش عالی می‌بایست برای سه حوزه توسعه ای ذیل اولویت قائل شود:

۱. بهبود کیفیت و تنوع برنامه‌هایی که با هدف جابجایی و تبادل دانشجو و هیأت علمی به انجام می‌رسد.

۲. افزایش تمرکز بر بین‌المللی شدن محتوای برنامه‌های آموزشی و خروجی های یادگیری.

۳. توجه و تعهد بیشتر نظامهای آموزش عالی دنیا بر همکاری های آموزشی عادلانه و مبتنی بر اصول اخلاقی

نکته حائز اهمیت در برنامه‌های بین‌المللی شدن کشورهای پیشرو در این زمینه، توجه به بخش خصوصی و موسسات خصوصی آموزش عالی در این خصوص می‌باشد. لذا جایگاه و اهمیت موسسات آموزشی غیردولتی در برنامه‌های بین‌المللی شدن نظام آموزش عالی می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

در نهایت به منظور عملیاتی شدن اهداف بین‌المللی شدن آموزش عالی در کشور، این موارد می‌بایست در سیاستها، اسناد و برنامه‌های کلان کشور نیز منعکس گردد و یکپارچگی مناسبی میان آنها وجود داشته باشد.

در نظام های آموزش عالی، آموزش های مهندسی از جایگاه ویژه ای برخوردار هستند زیرا رسالت این آموزش ها تربیت سرمایه های انسانی متخصص و متعهد و همچنین تولید علوم و فناوری هایی است که باید راه حل محور و مشکل گشا باشند. در جهان امروز که با بحران های جدی از نظر انرژی و محیط زیست، بحران آب و خاک، سوخت های فسیلی، آلودگی رودخانه ها و دریاها، فقر و گرسنگی، بهداشت و غیره مواجه است نقش آموزش های مهندسی بیش از پیش حائز اهمیت می شود. زیرا برون داد این آموزش ها باید از آن چنان کیفیت و توانمندی برخوردار باشند تا بتوانند دانش، مهارت و فناوری های مورد نیاز مقابله با این چالش ها را فراهم کنند و زمینه های توسعه پایدار جوامع را ایجاد نمایند. بدیهی است که بسیاری از این چالش ها جهانی اند و راه حل بومی ندارند لذا نیاز به انسان هایی با قابلیت ها و شایستگی هایی در تراز جهانی دارند. از این رو آنچه که در ضرورت بین المللی شدن آموزش عالی بیان شد در آموزش های مهندسی از اهمیت دو چندان برخوردار می شود. و این ضرورت ایجاب می کند که دانشگاه ها و به ویژه دانشکده های فنی و مهندسی بیش از پیش در زمینه سازی و فراهم کردن الزامات بین المللی شدن کوشا باشند و با تجدید نظر در رشته ها و محتوای آموزش و تحول در شیوه های یاد دهی یادگیری و ایجاد توازن در توانمندی های دانشی، مهارتی و بینشی دانشجویان و دانش آموختگان خود، راه را برای گام نهادن در این مسیر پر پیچ و خم هموار نمایند.

[۸]

لینک مقاله را می توانید اینجا نیز بیابید.